

Soek jy 'n fantastiese tutor?

www.teachme2.com/matriek

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN/ NASIONALE SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN

LANDBOUWETENSKAPPE V1

2021

NASIENRIGLYNE

PUNTE: 150

Hierdie nasienriglyne bestaan uit 10 bladsye.

AFDELING A**VRAAG 1**

1.1	1.1.1	B ✓✓		
	1.1.2	C ✓✓		
	1.1.3	A ✓✓		
	1.1.4	D ✓✓		
	1.1.5	D ✓✓		
	1.1.6	B ✓✓		
	1.1.7	B ✓✓		
	1.1.8	C ✓✓		
	1.1.9	C ✓✓		
	1.1.10	A ✓✓	(10 x 2)	(20)
1.2	1.2.1	Slegs B ✓✓		
	1.2.2	Slegs A ✓✓		
	1.2.3	Beide A en B ✓✓		
	1.2.4	Geeneen ✓✓		
	1.2.5	Slegs B ✓✓	(5 x 2)	(10)
1.3	1.3.1	Konsentraat ✓✓		
	1.3.2	Drukgang ✓✓		
	1.3.3	Melklating/melk uitskeiding ✓✓		
	1.3.4	Spermsel/spermatozoön/manlike gameet/manlike geslagsel ✓✓		
	1.3.5	Embrio oordrag/oorplanting/EO ✓✓	(5 x 2)	(10)
1.4	1.4.1	Tiroïedreguleerders ✓		
	1.4.2	Ontsmetting/sanitering ✓		
	1.4.3	Embrionies ✓		
	1.4.4	Sinchronisasie van estrus ✓		
	1.4.5	Testis ✓	(5 x 1)	(5)

TOTAAL AFDELING A: 45

AFDELING B**VRAAG 2: DIEREVOEDING****2.1 Spysverteringskanaal van 'n plaasdier****2.1.1 Noem die plaasdier**

Vark ✓

(1)

2.1.2 Motivering

Die dier het 'n eenvoudige/enkel/monogastriese maag ✓

(1)

2.1.3 Regverdiging van die fisiese en chemiese vertering in die mond van die vark**Fisies** - Voedsel word deur die tande in kleiner dele opgebreek ✓

(1)

Chemies - Speekselamilase in die mond breek stysel in die voedsel af na maltose ✓

(1)

2.1.4 Identifikasie van die deel deur slegs die letter aan te dui

(a) B ✓

(1)

(b) D ✓

(1)

(c) A ✓

(1)

2.1.5 Deel van die herkouer plaasdier wat ooreenstem met die van deel D in terme van funksionering

Abomasum ✓

(1)

2.2 Komponente van voer**2.2.1 TWEE rolle van water/vog tydens vertering**

- 'n Middel wat bestanddele in die liggaam oplos ✓
- Bevogtig voedsel/maak dit sag ✓
- Vervoer voedingstowwe deur die spysverteringskanaal ✓
- Medium waardeur afval produkte uitgeskei word ✓
- Fasiliteer ensiematiese vertering ✓

(Enige 2) (2)

2.2.2 Identifikasie van die komponente

(a) Sink ✓

(1)

(b) Vitamien K ✓

(1)

(c) Fosfaat ✓

(1)

2.2.3 Indikasie van die komponente

(a) Vet oplosbaar - Vitamien K ✓

(1)

(b) Water oplosbaar - Vitamien B₁ ✓

(1)

2.3 Verteerbaarheid van voer**2.3.1 Berekening van die verteerbaarheidskoëffisiënt van voer in dier B**

$$\text{KvV} = \frac{\text{Droë materiaal inname (kg)} - \text{Droë materiaal in mis (kg)}}{\text{Droë materiaal inname (kg)}} \times 100 \quad \checkmark$$

$$= \frac{12 \text{ kg} - 7 \text{ kg}}{12 \text{ kg}} \times \frac{100}{1} \quad \checkmark$$

$$= 41,6/42 \quad \checkmark \% \quad \checkmark$$

(4)

2.3.2 TWEE diereverwante faktore wat die verteerbaarheid van die voer beïnvloed

- Individualiteit ✓
- Ouderdom van die dier ✓
- Produksie ✓

(Enige 2) (2)

2.3.3 TWEE metodes wat die verteerbaarheid van die voer in DIER B verhoog

- Maal ✓
- Verpil/verkorrel ✓
- Kook ✓
- Breek/kraak ✓
- Week ✓
- Spring en mikronisering ✓
- Droë rol en kraak ✓
- Rooster ✓
- Vermeng met molasse ✓
- Sny hooi op 'n vroeë stadium ✓

(Enige 2) (2)

2.4 Voedingsverhouding**2.4.1 Berekening van die voedingsverhouding**

$$\begin{aligned}
 VV &= 1 : \frac{\%TVV - \%VP}{\%VP} \quad \checkmark \quad \text{OF} \quad VV = 1 : \frac{\%VNSV}{\%VP} \quad \checkmark \\
 &= 1 : \frac{50\% - 5\%}{5\%} \quad \checkmark \qquad \qquad \qquad = 1 : \frac{45\%}{5\%} \quad \checkmark \\
 &= 1 : 9 \quad \checkmark \qquad \qquad \qquad \qquad \qquad = 1 : 9 \quad \checkmark
 \end{aligned}$$

(3)

2.4.2 Die geskiktheid van die voer

Gesik vir vetmesting/nie gesik vir groei/produksie ✓

(1)

2.4.3 Rede

- Te min proteïene ✓
- VV is wyd/meer koolhidrate as proteïene ✓

(Enige 1) (1)

2.4.4 Klassifikasie van die voer

Ruvoer ✓

(1)

2.4.5 EEN voordeel van hierdie voer vir lammers

- Stimuleer die ontwikkeling van die rumen ✓
- Verskaf die volume deur herkouer vertering benodig ✓ (Enige 1)

(1)

2.5 Voervloei-program**2.5.1 Berekening (in ton) die totale voerbehoefte van diere vir maand 6**

$$\begin{aligned}
 \text{Totale voer behoefte} &= 9,5\text{kg} \times 50 \times 30 = 14\,250\text{kg} \quad \checkmark \\
 &= \frac{14\,250\text{kg}}{1\,000} \quad \checkmark \\
 &= 14,25 \text{ ton} \quad \checkmark
 \end{aligned}$$

(3)

2.5.2 Afleiding van die voervloei probleem

Tekorte gedurende maande 5/6 ✓

(1)

2.5.3 Rede

Voorsiening is 12 ton in maand 5 en 4 ton in maand 6 terwyl die behoefte onderskeidelik 13,5 en 14,25 ton is/die voer beskikbaar is minder as die voer benodig ✓

(1)

[35]

VRAAG 3: DIEREPRODUKSIE, BESKERMING EN BEHEER

3.1 Produksiestelsels vir beeste

3.1.1 Produksiestelsel

Ekstensief ✓

(1)

3.1.2 TWEE sigbare redes om die antwoord te regverdig

- Dier word op natuurlike veld aangehou ✓
- Groot area per dier/groot area met min diere ✓
- Gebrek aan beskutting/beskerming ✓
- Dier is op hul self aangewese ✓

(Enige 2)

(2)

3.1.3 Vergelyking van die TWEE produksiestelsels i.t.v

(a) Produksie uitset per eenheidsoppervlakte

- Intensief - Hoog ✓
- Ekstensief - Laag ✓

(1)

(1)

(b) Oordrag van siektes

- Intensief - Hoog ✓
- Ekstensief - Laag ✓

(1)

(1)

3.2 Toerusting en tegnieke vir die hantering van plaasdiere

3.2.1 Assosiasie die toerusting A - E met tegnieke (a) – (e)

(a) C ✓

(1)

(b) D ✓

(1)

(c) A ✓

(1)

(d) E ✓

(1)

(e) B ✓

(1)

3.2.2 **TWEE ander redes vir die hantering van plaasdiere**

- Vervoer ✓
- Algemene ondersoeke ✓
- Dragtigheid bepalings ✓
- Weging ✓
- Beheer van eksterne parasiete/dip/voetbad ✓
- Ouderdoms bepaling ✓
- Onthoring ✓
- Die knip van hoewe ✓
- Kunsmatige inseminasie ✓
- Produksie prosesse ✓
- Slagting ✓
- Seleksie ✓
- Speen ✓
- Voer van diere ✓
- Ontstert ✓
- Evaluering en klassifikasie ✓
- Generering van data ✓

(Enige 2) (2)

3.3 **Die gedrag van plaasdiere**

3.3.1 **Identifikasie van die gedrag van plaasdiere**

Skrik/vrees/vlug/bang/aggressief/stoot/druk ✓ (1)

3.3.2 **Oorsaak van die gedrag van plaasdiere**

- (a) Swak diepte persepsie ✓ (1)
- (b) Hitte stress ✓ (1)
- (c) Toon kudde gedrag ✓ (1)

3.4 **Parasiete in lewendehawe**

3.4.1 **Identifikasie van die tipe parasiet**

Ekto/uitwendige parasiete ✓ (1)

3.4.2 **Maand met die hoogste besmetting**

September ✓ (1)

3.4.3 **Afleiding van die tempo van brommerbesmetting in beide ooie en lammers gedurende**

- (a) **Mei** - Ooie is meer besmet as lammers/
4 000 ooie en 1 000 lammers ✓ (1)
- (b) **Augustus** - Ooie is minder besmet as lammers/
6 000 ooie en 8 000 lammers ✓ (1)

3.4.4 **Finansiële gevolge vir die boer**

- Verlies aan produksie/vee ✓
- Verliese aan winste/inkomste/hoë behandelingskoste ✓

(Enige 1) (1)

- 3.4.5 **EEN voorsorg maatreël om brommer aanvalle te verminder**
- Skeer as dit nog koel is en brommers nie kan oorleef nie/skeer op die regte tyd ✓
 - Ontstert ✓
 - Behandel vir diarree ✓
 - Vermy/behandel oop wonde ✓
 - Skei ramme om bakleiery te voorkom ✓
 - Mikskeer die nat vuil/besoodelde dele/areas ✓
 - Beheer vlieë ✓
 - Teel van bestande diere ✓
- (Enige 1) (1)
- 3.5 **Dieresiektes**
- 3.5.1 **Identifikasie van die patogeen A en B**
- A - Bakterie ✓ (1)
- B - Protozoa ✓ (1)
- 3.5.2 **Wyse van oordrag van die virus in D**
- Besmet die speeksel tydens die byt aksie ✓ (1)
- 3.5.3 **Draer van die virussiekte in E**
- Muskiete ✓ (1)
- 3.5.4 **Advies aan boere om die verspreiding van siekte in E te beheer**
- Vernietig die draer waar hul aantel/bespuiting ✓
 - Vernietig geïnfesteerde diere ✓
 - Inentings ✓
 - Isolاسie ✓
 - Bewusmakingsprogramme ✓
- (Enige 1) (1)
- 3.5.5 **TWEE maatstawwe deur die staat om die siekte in C te beheer**
- Prul/van kant maak van besmette diere ✓
 - Daarstel van programme om die siekte uit te roei ✓
 - Kwarantyn Dienste/isolasie ✓
 - Verbod op in-/uitvoere ✓
- (Enige 2) (2)
- 3.6 **Die vergiftiging van diere**
- 3.6.1 **Tipe vergiftiging**
- Soutvergiftiging ✓ (1)
- 3.6.2 **Identifikasie van die bron van vergiftiging**
- Natriumchloried/NaCl ✓ (1)
- 3.6.3 **EEN maatstaf om diere met hierdie tipe vergiftiging te behandel**
- Verwyder die bron van die sout ✓
 - Voorsien vars skoon water in kleiner hoeveelhede ✓
 - Voorsien water deur 'n maagbuis in uiterste gevalle ✓
 - Behandel diere met hipertoniëse dekstroë/isotoniese/saline oplossing ✓
- (Enige 1) (1)

3.6.4 Voorsorgmaatreëls vir hierdie tipe vergifting

- Voorsien skoon vars water ✓
- Moenie vir te lank sout van diere weerhou nie/
vermy die drang/lus na sout ✓
- Voorsien voldoende hoeveelheid sout/geen vrye toegang tot
groot hoeveelhede sout nie ✓

(Enige 1)

(1)
[35]

VRAAG 4: DIEREREPRODUKSIE

4.1 Reproduksiesiklus van plaasdiere

4.1.1 Identifikasie vanuit die diagram

Diagram A ✓

(1)

4.1.2 EEN rede sigbaar vanuit DIAGRAM A

- Teenwoordigheid van ovarium/eierstokke ✓
- Teenwoordigheid van die baarmoeder/uterus ✓
- Teenwoordigheid van die serviks ✓
- Teenwoordigheid van die vagina ✓
- Teenwoordigheid van die fallopiese buise ✓

(Enige 1)

(1)

4.1.3 Die naam van deel

C - Serviks ✓

(1)

G - Cowper/bulbo-uretrale kliere ✓

(1)

4.1.4 Funksie van dele B en F

B - Implantasie en ontwikkeling van die sigoot vind hier plaas ✓

(1)

F -

- Vloeistof voorsien voedingstowwe aan spermeselle ✓
- Beskerm semen teen pH veranderinge ✓
- Helps om die semen vrugbaar en gesond te hou ✓
- Verbeter die mobiliteit van die spermatozoa ✓

(Enige 1)

(1)

4.1.5 Identifikasie van die deel waar gamete in diagram B gevorm word

E ✓

(1)

4.2 Paring

4.2.1 Fases van paring in chronologiese volgorde

- Die bul toon belangstelling in die koei ✓
- Bul staan op sy agterpote, rus op die agterkant van die koei ✓
- Bul penetreer die vagina van die koei ✓
- Semen word in die vagina vrygestel ✓

(4)

4.2.2 Aanduiding van die fase nie vermeld nie

Afklím ✓

(1)

4.2.3 Hormoon wat paring in bulle reguleer

Testosteron ✓

(1)

4.3 Hormoonvlakke in die dragtige koei

4.3.1 Identifikasie van die letter wat die hormone verteenwoordig

(a) B ✓

(1)

(b) A ✓

(1)

4.3.2 Aanduiding van die fase van estrus

(a) Tussen dag 2 en 6 - Pro-estrus ✓

(1)

(b) Op dag 14 - Estrus ✓

(1)

4.3.3 Regverdiging dat die koei wel dragtig is

Estrogeen vlakke daal ✓ terwyl progesteron vlakke styg en onderhou word ✓

(2)

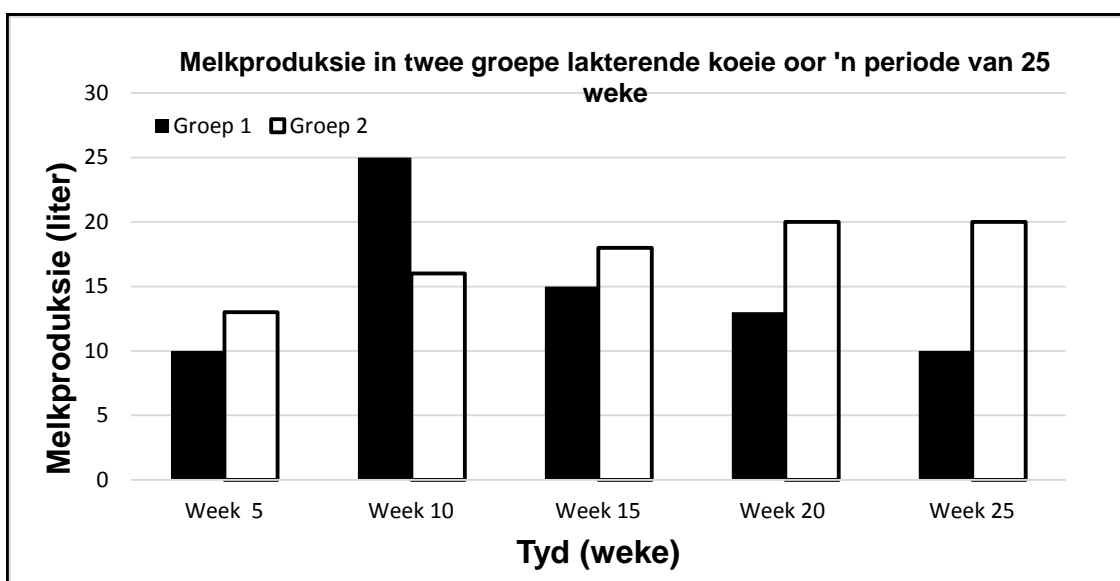
4.3.4 Fase in die reproduksiesiklus, 282 dae na inseminasie

Parturisie/kalwing ✓

(1)

4.4 Melkproduksie in lakterende koeie

4.4.1 Staafgrafiek van melkproduksie in lakterende koeie

Kriteria/rubriek/nasienriglyne

- Korrekte opskrif ✓
- X-as: Korrek gekalibreer met byskrif (Tyd) ✓
- Y-as: Korrek gekalibreer met byskrif (Melkproduksie) ✓
- Korrekte eenhede (liter en weke) ✓
- Gekombineerde staafgrafiek ✓
- Akkuraatheid ✓

(6)

4.4.2 Vergelyking van die melkproduksie in beide groepe oor weke

- **Groep 1** - Melkproduksie styg en daal daarna ✓

(1)

- **Groep 2** - Melkproduksie styg en stabiliseer daarna ✓

(1)

4.5 Kunsmatige inseminasie**4.5.1 Aanduiding van die funksie van die toerusting****Prent A** - Deponeer semen in die reproduksie kanaal van die koei ✓**Picture B** - Stoor/berging van semen ✓ (2)**4.5.2 Verwysing na waar die toerusting tydens KI geplaas word**

Serviks/baarmoeder ✓ (1)

4.5.3 TWEE basiese vereistes vir die stoor van semen

- Semen word vir kort periodes by 5 °C gestoor ✓
- Vir langer periodes word dit teen –196 °C in vloeibare stikstof gestoor ✓
- Semen moet in poliviniel strooitjies gestoor word ✓
- Seël die punte van die strooitjies sodat vloeibare stikstof nie kan binnedring nie ✓
- Strooitjies word duidelik gemerk vir identifikasie doeleindes ✓

(Enige 2) (2)

4.5.4 TWEE uitdagings met die gebruik van die toerusting

- Duur ✓
- Benodig hoë vlakke van kennis/kundigheid om te gebruik ✓
- Korrekte hantering en onderhoud ✓

(Enige 2) (2)
[35]

TOTAAL AFDELING B: 105
GROOTTOTAAL: 150